

NEODVISNOST

Izhaja tedensko — Velja po pošti dostavljen: na mesec
Din 6.—, za tujino na mesec Din 10.— — Oglasi po tarifi

Tednik za vsa javna vprašanja

Uredništvo in uprava: Maribor, Ulica 10. oktobra — Telefon
26-16 — Rač. poštno hran. 17.160 — Rokopisov ne vračamo

Nobena moč tega sveta, pa če bi se zvezala
tudi s peklom, ne more obdržati v podreje-
nosti izobraženega, plemenitega in pogumne-
ga naroda.
T. G. Masaryk.

Sistematična gonja proti demokraciji Franciji

Glasilno nacionalno-socialistične agen-
ture v Jugoslaviji, ljubljanski »Zbor«, je
pričelo sistematično gonjo proti Franciji
in francoskemu narodu. S citati sebi po-
dobnih francoskih bulevardskih
lističev, kakršni je bil n. pr. »Cri de Pa-
ris« skuša ustvariti med ljudstvom ne-
razpoloženje nasproti demokraciji
Franciji. Na drugi strani pa dela
čisto odkrito propagando za čim tesnej-
šo naslonitev na fašistično Nemčijo s
parolo »proč od gnilega zapada«. Po
receptu preizkušene hitlerjanske dema-
gogije se vrši ta propaganda za ponovno
zaslužnje slovenskega naroda in vseh
ostalih narodov v Jugoslaviji od strani
nemškega imperializma v znamenju boja
proti tujemu kapitalu, kajpak proti fran-
coskemu in angleškemu, za nekako »osa-
mosvojitve«. Lahko si predstavljamo, ka-
ko bi izgledala osamosvojitve izpod vpli-
va tujega kapitala, ki bi se izvršila s
pomočjo fašistične Nemčije, Kruppa in
Siemensa.

Vsak pošten Slovenec je pristaš eko-
nomske in politične osamosvojitve svo-
jega in vsakega drugega naroda, se bori
proti gospodarskemu in političnemu za-
suznjenju od strani kakršnih koli
tujih imperijalistov. Toda v tej borbi gle-
da svoje zaveznike v tistih političnih stru-
jah in gibanjih vseh drugih narodov, ka-
kerih nacionalna politika gre v istem prav-
cu, v vseh demokratičnih gibanjih zapa-
da in vzhoda. V tem je tista bistvena raz-
lika med osamosvojitvijo, kakor si jo za-
mišlja slovensko kmečko-delavsko giba-
nje, in »osamosvojitvijo« jugoslovanskih
agentov nemškega imperializma.

Fašistično gibanje »Zbor«, ki trdi, da
ni fašistično, vodi politiko fašistične Nem-
čije: z glasili francoskega protiljudskega
velekapitala operira proti demokraciji
Franciji Ljudske fronte, s frazo o boju
proti tujemu kapitalu odpira vrata sto-
letnemu zatiralcu slovenskega naroda.

Vse to je popolnoma razumljivo. Faši-
stično gibanje g. Ljotiča, ki so mu bile
celo jeenesarske vlade predemokratične,
ima tako malo opore v jugoslovanskih
narodih, zlasti pa še v nesrbskih naro-
dih, da bi brez pomoči tujih fašistov
ne moglo nikdar misliti na uresničenje
svojih protiljudskih fašističnih naklepov.
Samo z očmi, obrnjenimi na svoje iz-
venjugoslovanske »führerje«, lahko jugo-
slovanski »führer« tako odkrito propo-
veduje v svojih bombastičnih in frazer-
skih uvodnikih politiko nacionalnega za-
tiranja in hegemonije enega samega na-
roda, ki jo je »Slovenec« sicer milo, a
točno označil kot »velesrbsko«.

Spričo tega odkritega manipuliranja z
najosnovnejšimi interesi jugoslovanskih
narodov, zlasti pa še slovenskega in hr-
vaškega, mora slovensko kmečko-delav-
sko gibanje nasproti tej kliki bivših or-
junašev in nemškutarjev postaviti paro-
lo najostrejše borbe z zahtevo razpusta
vseh tako očitno protiljudskih fašističnih
»gibanj«, kakršno predstavlja Ljotičevski
»Zbor«.

—rl.

Širite „NEODVISNOST“!

Starostno zavarovanje

Iz 5—6 št. »Ljubljanskega Zvona«
ponatiskujemo z avtorjevim dovoljen-
jem ta članek, ker smo prepričani,
da bo radi aktualnosti vsebine našel
tudi pri nas mnogo čitateljev.

Op. ur.

Čeprav je delavstvo najproduktivnejši
razred današnje družbe, je bila vendar in
je marsikje še vedno nepreskrbljenost za
starost in onemoglost značilna poteza
njegove usode. Delavec, ki ustvarja s
porabo svoje delovne sile drugim boga-
stvo in sijaj, ostane sam pod starost ne-
preskrbljen, v najboljšem primeru občinski
ubožec. Tudi starost je za delavstvo
relativen pojem. Starostna doba pripad-
nikov delavskega razreda daleč zaostaja
za starostno dobo pripadnikov me-
ščanskega razreda. Onemoglost in iz-
črpanost se pojavita pri delavcu kmalu
po štiridesetem letu, torej potem, ko je
delal kakih trideset let. Pa tudi če je de-
lavec — sicer res v manjši meri — še
sposoben za delo, ga lahko kaj kmalu iz-
rine iz delovnega procesa naval mlajših
delovnih moči, ki nudijo na trgu svojo
delovno silo ceneje kakor starejši dela-
vec, ki mora vrhu tega še skrbeti za šte-
vilno družino.

Zaradi vsega tega ima delavsko zava-
rovanje za starost in onemoglost za de-
lavstvo vedno večji pomen; vsa ta dej-
stva narekujejo državi, da to ustanovo
čim prej ustvari in uzakoni. A dočim so
dosegli namučenci v Sloveniji svoje po-
kojninsko zavarovanje že v začetku tega
stoletja, bo za delavstvo uveljavljen nek-
ak zametek starostnega zavarovanja 1.
septembra letošnjega leta. Vendar bodo
delavci njegovih dobrot deležni šele po
štirih do desetih letih, ker bodo za do-
sego ugodnosti tega zavarovanja morali
poprej toliko časa plačevati prispevke.

Po zakonu o zavarovanju delavcev iz
l. 1922. bi moralo biti starostno zava-
rovanje uvedeno najpozneje leto dni po raz-
glasitvi tega zakona. Doseglo pa je de-
lavstvo to zavarovanje šele po štirinaj-
stih letih, in še to v zelo nepopolni obliki.

Uredba o starostnem zavarovanju de-
lavcev uvaja pri nas invalidsko, starost-
no vdovsko in sirotinsko zavarovanje.
Starostna renta pa pripada samo delav-
cu, ki je dopolnil sedemdeseto leto sta-
rosti ter je že pet sto tednov ali deset let
plačeval prispevke za starostno zava-
rovanje. Prvi srečniki bodo torej deležni
starostne rente šele l. 1947. Pri tem je

treba opozoriti na dejstvo, da so delavci,
ki dosežejo zaposleni tako visoko starost
(ker sicer ne morejo plačevati prispev-
kov), silno maloštevilni. Danes jih je v
Sloveniji baje kakih štiri sto. Za te pa to
zavarovanje še ne velja, ker nimajo vpla-
čanih prispevkov. Ugodnosti te ustanove
bodo potemtakem uživali šele delavci,
ki so danes stari šestdeset let in bodo —
ves čas zaposleni — dočakali l. 1947. Po-
tem bodo prejemali starostno rento, ki bo
dosegla po današnjem stanju mezd v naj-
boljšem primeru kvečjemu 450 Din in
povprečno 220 Din na mesec. Po petde-
setletnem ustvarjanju bogastva drugim
bo imel torej delavec pravico do 450 oz.
220 Din mesečne rente...

Invalidsko rento priznava uredba de-
lavcu, ki je bil štiri leta včlanjen pri sta-
rostnem zavarovanju. Invalidska renta
bo znašala povprečno 150 Din na mesec,
vdovska in sirotinska renta pa komaj
36—40 Din na mesec.

Upravičenost trditve, da je starostno
zavarovanje, ki ga uvaja nova uredba s
1. septembrom letošnjega leta, zgolj za-
metek zavarovanja, je po vsem navede-
nem jasna sama po sebi.

Dr. Vito Kraigher

Narod si bo pisal svojo sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar.

Ivan Cankar.

Po padcu Santandera

Reakcionarno časopisje pri nas in tu-
di drugod je sprejelo vest o zavzetju
Santandera po četah generala Franca z
navdušenimi vzkliki. »Slovenec« vidi v
tem dogodku toliko zaželjeni »zaton rde-
če Španije«. Pa tudi marsikateri iskreni
pristaš španske demokracije bo videl v
izgubi Santandera le nadaljni člen v vr-
sti občutnih porazov republikanske ar-
made: Irun, Badajoz, Toledo, Malaga,
Bilbao, končno še Santander.

Položaj republikanske Španije zares ni
rožnat. Zapuščena od zapadno-evropskih
demokratičnih držav mora sama voditi
boj proti dvema evropskima velesilama.
Ravno to zadnje dejstvo se vedno bolj
očito in neprikrito javlja v zadnjih do-
godkih. Še pred Zavzetjem Santandera je
Mussolini v Palermu dejal, da ob obalah
Sredozemskega morja »ne bo trpel bolj-
ševizma ali kaj podobnega«, pri čemer je
kajpada vsakemu jasno, da je pod tem
»podobnim« mišljena španska demokra-
cija. Tudi najbolj reakcionarno časo-
pisje, ki je dosedaj skušalo zamolčati ali
vsaj olepšati italijansko-nemško pomoč
generalu Francu, sedaj mirno poroča, da
so Santander zavzeli italijanski »prostov-
oljci«. V Rimu prirejajo bučne manife-
stacije Mussoliniju, fašistični Italiji in
italijanskim »prostovoljcem« v Španiji.
Tem manifestacijam bo pač težko opore-
kati njihov oficialni značaj, saj drugih
manifestacij v fašistični Italiji sploh ni
mogoče prirejati.

Tako je torej imperialistična Evropa s
to »italijansko zmago« napravila odločen
korak naprej ne k splošni pomiritvi —
dasi stalno govorijo, o miru — ampak k
zaostritvi imperialističnih nasprotij med
velesilami. Še hušje kakor dosedaj se bo
razvel boj za rudno bogastvo baskijske
dežele severne Španije. Znano je, da kri-
je ta ozki obalni pas severne Španije ob
Biskajskem zalivu obilne zaklade žele-
za, mangana, cinka in premoga, ki so na-
raven temelj cvetoči železni industriji.
Angleška konservativna vlada je v na-
sprotju z angleškim javnim mnenjem do-
sedaj pokazala prav malo simpatij za re-
publikansko Španijo, dasi ji je ta nudila
velike gospodarske koncesije in ji bila
splošna podpora v svoji miruljubni zu-
nanji in notranji politiki. Angleška vlada
se je raje skušala in se še skuša spora-
zumeti z generalom Francom in svojim
glavnim nasprotnikom, Italijo. Poročajo

o pogajanjih med generalom Francom in
angleško vlado, ki so se baje končala z
uspehom in ki zasigurajo Angležem na-
daljnje izkoriščanje baskijskih rudišč.
Toda ne varajmo se! Mogoče je Franco
zares zaključil podoben začasni spora-
zum z Angleži, toda prišel bo neizogibi-
no čas, ko bodo dosedajni partnerji Fran-
ca njemu predložili račun in zahtevali
realizacijo svojih zmag v obliki rudarskih
in drugih gospodarskih koncesij. Saj tr-
ditve o »italijanskih zmagah« nimajo
svoje osti naperjene le proti boljše-
vizmu in demokraciji, ampak tudi proti Angliji.
Saj so se vendar Italijani borili in zma-
gali v Španiji in radi tega je tudi Ita-
lija prva poklicana, na žanje plodove teh
bojev in zmag! Oni pa, ki so pri nas do
sedaj tako vehementno zastopali svoje
»antiboljševiško« in »antidemokratično«
stališče, bodo morali spoznati, da so za-
stopali le stališče italijanskega in nem-
škega imperializma. Nadaljnje italijansko-
nemške zmage v Španiji bi utegnile po-
ložaj v Evropi zaostriti do katastrofal-
nosti, kajti tudi Francija bo le do goto-
ve meje mirno opazovala ogrožanje svo-
jih interesov v Sredozemskem morju po
italijanskem in nemškem imperializmu.

Zmaga pri Santanderu sicer precej po-
jača pozicije generala Franca in njego-
vih zaveznikov v gospodarskem oziru,
utegne pa imeti večji vpliv v moralnem
kakor pa v strateškem oziru. Severna
fronta je bila od začetka meščanske vojne
vedno v jako kočljivem položaju. Ta ozki
obalni pas, ki je ostal v rokah repu-
blikancev, odrezan od ostale republikan-
ske Španije, ni imel vsled ravnodušnosti
Anglije in Francije nobene možnosti, da
se tako oborožuje kakor to zahtevajo
principi moderne vojskovanja. Baskijs-
ki miličniki niso mogli vzdržati kljub
osebni hrabrosti tehnično in številčno
nadmočnemu nasprotniku.

Republikanska Španija predstavlja se-
daj kompaktno celino od Pirenej do juž-
nega dela Sredozemskega morja z mno-
gimi pristanišči in z bogato industrijo in
poljedelstvom. Morala bo napeti vse si-
le, da si izvaja zmago. Skoro desetme-
sečno naskakovanje Francovih čet na
Madrid, ki se je končalo brez vidnega
uspeha za Franca, jasno priča, da je re-
publikanska Španija nasprotnik, s kate-
rim se mora računati in ki ga ni mogoče
premagati niti z najobilnejšo inozemsko

pomočjo v materialu in v ljudstvu. Rav-
no ta junaški odpor in pa številni upori
v Francovi Španiji proti inozemskim in-
terventom nam zgovorno kažejo, na či-
gavi strani je špansko ljudstvo.

Španska legalna vlada se z vsemi sila-
mi trudi, da organizira enoten odpor pro-
ti skupnemu sovražniku. Iz nedisciplinira-
nih, slabo oboroženih in neukih milični-
kov, ki so se bojevali vsak na svojo pest,
je vzrastla dobro oborožena in discipli-
nirana armada, ki je že nešteto krat po-
kazala pred vratmi Madrida pod neustra-
šenim vodstvom generala Miaje, da je
kos odbiti tudi najodločnejšega nasprot-
nika. Tudi številčno se je španska vojska
silno okrepila. Ne vstevši Katalonije, šte-
je španska republikanska armada 120
brigad s 300.000 ljudmi, 12 mednarod-
nih brigad s 30.000 ljudmi in 100.000 od-
služenih regrutov, ljudi dovolj za izvoje-
vanje zmage.

Španska državljanska vojna, ki je v
stvari le vojna italijansko-nemškega im-
perializma proti španskemu ljudstvu bo
šla dalje kljub zavzetju Santandera. Njen
konec je še zelo daleč. Kakor v svetovni
vojni niso mogla ogromna zavzeta
področja v Rusiji, Romuniji in na Balkanu
prinesiti končno zmago Nemčiji, ampak
je prinesla končno odločitev zapadna
fronta in razpad avstro-ogrske monarhi-
je, tako tudi lokalni uspehi ne bodo mo-
gli utrditi položaja generala Franca. Špan-
ska državljanska vojna je že davno po-
stala zadeva vseh evropskih narodov.
Vedno bolj se zapletajo interesi velesil v
in okoli Španije. In ravno delne zmage
generala Franca te zaplete še poostre-
jejo. Ugledni francoski politik Paul Bon-
cour je izjavil pred kratkim, »da bi zma-
ga diktature v Španiji resno ogrožala ve-
zo Francije s severno Afriko, kjer se na-
haja tretjina francoske vojske...«
Ogromna večina prebivalstva v Evropi
pa vidi v zmagi republikanske Španije
jamstvo za evropski mir, ki ga resno
ogrožajo fašistični vojni hujskači in pro-
vokatorji. Špansko ljudstvo se zaveda, da
je njegov boj za mir, demokracijo in na-
predek tudi boj vsega naprednega člo-
veštva. Zato more končna zmaga pripa-
sti le njemu. Reakcionarne sile sicer
morejo začasno ustaviti kolo zgodovine,
mogoče ga tudi trenutno zasukati nazaj.
Trajno zadržati ga pa ne morejo. In v
tem je slabost Franca in vse reakcije.

—o.

Kristus priznava človečanstvo

Pravi mojster je bil Kristus v analiziranju ljudskih src, v razkrinkanju zlobne hinvavščine. Nobeden plašč pobožnosti mu ni bil nedotakljiv, svet. In s svojo besedo in energijo je sekal tako globoko, da se je ves judovski kler tresel pred njim. Narodu je kazal resnico in ob vsaki priliki je razgalil svinjsko dušo tistih, ki so si takrat domišljevali, da »Boga« predstavljajo.

Klasično je Kristus razložil učenemu pismouku, judovskemu profesorju bogoslovja v čem obstoja prava vera in mu je povedal kratko povest o usmiljenemu Samaritanu.

Neki človek je šel na težavno in nevarno pot iz Jeruzalema v Jeriho. Vse je bilo divje med prepadi in pečinami, kjer so se skrivali razbojniki. Padel jim je v roke. Obrali so ga, ranili in pustili ležati pol mrtvega pod žgočim solncem. Če bi mu nobeden ne pomagal, bi moral poginiti kakor divja zverina. Imel je doma ženo in otroke, ki so ga težko čakali in bili v skrbeh, kdaj se bo vrnil.

Po cesti je prišel »mož božji«, mož, ki je imel vedno Boga na jeziku, verske resnice, po njegovih besedah sodeč, edini pravi prijatelj svojega naroda, oče ubogih, pomočnik nesrečnih, tolažnik preganjanih. Prišel je duhovnik. Vsak ga je že od daleč poznal. Saj je bil oblečen v lepo, elegantno obleko, na poseben, nenavaden način krojeno. Ta obleka je bila njegov ponos in ga je varovala, da ni bil vezan na razne uslužnosti, ki jih imajo kulturni in r. kulturni ljudje. Obleka ga je ščitila, da ni prišel preveč v dotik z narodom. Vse to bi profoniralo častitljivost njegovega stanu. Zavedal se je, da mu je ta čudna obleka dajala »rešpekt«, da se je vsak že naprej pripravil za pozdrav. Bilo mu je jasno, da bi ga brez te svoje predpisane obleke ljudje mogoče bolj ljubili, toda bi se ga manj bali, vendar bi pa on moral biti bolj ponižen in bi moral priznavati, da je le človek, bi moral postati demokratičen. Vedel je, da so njegovi predpisi preveč slabi, da bi jih mogel dokazovati na podlagi filozofije, kaj šele čiste znanja. Nevednemu ljudstvu pa le imponira uniforma in tudi ženske so včasih kar nore za uniformo in se najraje zaljubljujejo v uniformo. Vse to je dobro vedel in se je v svoji duševni revščini, nevednosti in propalosti krčevito oklepal uniforme in paradiral »Boga« na zemlji.

Ta »sveti« mož je šel mimo ranjenca, ki se je zviljal v bolečinah. Niti ozreti se ni hotel na njega. Ni imel niti časa. Doma ga je čakal »kšeft« z molitvami. Moral je študirati in dlakocepiti svoje predpise za narod. Premišljeval je, koga bi zopet mogel tožiti kot »brezverca« in mu škoditi, kje bi mogel uničiti domače ognjišče, kakšnemu poganskemu velikašu bi se bolj globoko poklonil, da bi mu več nosilo v škodo svojega naroda. Pa tudi njegova »sveta« duhovniška obleka mu je branila, da bi pomagal revežu. Saj ga je vendar njegova bogozemeljska uniforma rešila vseh uslužnosti do ljudi — še posebej do revežev. Vsak dobri vernik je moral vedeti, da se on kot duhovnik ne more in ne sme mešati v take zemeljske materialne zadeve, da je on mož molitve, ki »služi« izključno le »Bogu«.

Ranjenec je tolikokrat slišal duhovnika lepo govoriti in sedaj ga niti pogledati ni hotel. Spoznal je, da je bil njegov duhovnik navaden prevarant.

Kmalu na to je ranjenec opazil levita, ki se mu je bližal. Ta je bil pripravnik na duhovniški stan, pomočnik duhovnikov, nekakšen bogoslovec. V duhovniku je gledal »Boga«, videl je sam sebe že naprej v paradni časti, kako ves narod kleči pred njim in ga ima za edinopravnega »gospoda«, ki ni pokvarjen, ki ni »faliran« študent. Vadal se je v nastopu, v govorjenju, v gestah. Zato se za ranjenega reveža ni mogel zanimati. Saj bi to bilo vendar v nasprotju z njegovo duhovniško tradicijo in bi postal mogoče celo iregularen. To je nesposoben za duhovniške funkcije, če bi pokazal, da ima v sebi le še nekaj človečanskega čuta, le še nekaj demokratičnosti. Ponosno je šel naprej in ohranil svoje dostojanstvo.

Razočaran je ranjenec zaključil, da tudi bodoča duhovniška generacija ne bo čisto nič boljša, ker je bila preveč odvisna od tradicije starejših duhovnikov in pri njih v šoli. Tudi če bi kdo hotel biti boljši, ni mogel iz strahu, da ne bi bil suspendiran. Kruh je pa le kruh in

kdo bi se skregal s kruhom, posebno še, če nima poguma za pošteno življenje?

Za njim je prišel po poti tretji človek — Samaritan. To je bil smrtni sovražnik »edinozveličavne« vere. Še hujši je bil kot so bili rimski pogani. Bil je odpadnik od prave vere. Bil je raskolnik, bil je šizmatik. Že dolga stoletja Samaritani niso priznavali vrhovne cerkvene nadoblasti v Jeruzalemu. Jeruzalemska cerkvenopolitična gospoda jih je preveč stiskala. Niso mogli več prenašati cerkvenopolitičnih davkov in desetin. Sprevideli so, da Bog pravzaprav ne potrebuje njihovega denarja, ki se je stekal v centralistični Jeruzalem. Saj so bili sami bolj potrebni denarja kot pa pobožni verski predstavniki v Jeruzalemu. Ko so ustanovili svoje kraljestvo, so napravili tudi svojo čisto narodno cerkev, ki ni imela v inostranstvu, v Jeruzalemu svojega vrhovnega predstojnika. Če bi bil njihov verski predstojnik, najvišji duhovnik izven državnih mej, bi bil kler kmalu zastrupil ves narod in konec bi bilo njihovega samostojnega kraljestva. Sezidali so tudi svoj temelj, svojo glavno cerkev, ki naj bi konkurirala tisti, »edinozveličavni« cerkvi v Jeruzalemu. Če so Jeruzalemu podložni duhovniki lahko igrali »Boga« na zemlji, so to mogli tudi narodni samaritanski duhovniki. Res ni bilo vse tako strašno paradno kakor v Jeruzalemu. Zato je pa toliko manj denarja stalo in so bili duhovniki bolj preprosti. Kdor je hotel biti pošten, je ostal pošten tudi brez priznanja vrhovne, verske nadoblasti v Jeruzalemu. Kdor je bil pa mrcina, je ostal mrcina tudi, če je gledal radi svoje nevednosti ali pa kšefta v Jeruzalemu nekaj višjega.

Nepopisno je bilo sovraštvo med Samaritani in »pravovernimi«, Jeruzalemu podložnimi Judi. Smrtna je bila žalitev, če je kdo rekel Judu, da je Samaritan. To je pomenilo, da je verski odpadnik, da je zatajil pravega Boga. Ves nižji judovski narod je bil tako zaslepljen od svojih duhovnikov, da je mislil, da je v vsakem Samaritanu »hudič«, da je Samaritan nesposoben za vsako delo, da je človek

že »nečist« samo, če pride v dotik s Samaritanom.

Tak Samaritan se je bližal ranjencu, ki je bil že ves obupan. Če se »pravoverni« duhovnik in levit nista zmenila za njega, ga bo tale odpadnik od vere, tale raskolnik čisto gotovo ubil in dogotovil delo razbojnikov. In če se ga Samaritan dotakne, bo že »nečist«, kar bo škodilo večnemu zveličanju. Tresel se je v strašni grozi in najraje bi bil pobegnil, če bi bil mogel.

Krivovernemu Samaritanu se je zasmilil na pol mrtvi tujec. Občutil je v sebi človečanski čut, ki ga ima naravno vsak človek, če mu ga ne ubije zloba ali pa verski fanatizem. Razjahal je osla. Vzel je olje in vino, ki ga je imel s seboj, očistil je rane, povezal in potolažil neznanega ranjenca, svojega verskega in političnega sovražnika. Ko je videl, da od ran in od slabosti ni mogel nikamor, ga je posadil na osla in sam je šel peš in vodil osla in držal ranjenca, da ni padel z osla. Prišla sta do gostilne. Ker se mu je mudilo naprej, je pustil ranjenca v gostilni, mu postregel in plačal vse za njega in ga na svoj račun priporočil gostilničarju. Tako je ranjenec na sebi preizkusil veliko razliko umetne »edinozveličavne« vere in pa poštenje naravnega človečanstva.

Kristus je vprašal pismouka, učenega profesorja: Kdo je bil bližnji, kdo je v praksi izvršil božji zakon. In profesor »pravovernega« bogoslovja ni imel poguma, da bi tajil. Osramočen radi svojih ceremonijalnosti je moral priznati: »Tisti, ki mu je dobro storil«. Kristus mu je rekel: »Pojdi in stori tudi ti tako!« Pojdi, bodi karakter, delaj dobro, bodi človek!

Tako je Kristus priznal človečanstvo, karakternost, dobra dela, tudi če niso v skladu se ceremonijalnimi predpisi. Torej človečanstvo, karakternost, dobra dela, brez ozira na ošabno puhlost.

Dr. Povše Tinko, župni upravitelj.

„Nevarna“ mirovna pogodba

Nenapadalni pakt med sovjetsko Rusijo in Kitajsko je evropska javnost sprejela s kaj različnimi čustvi. Znova se je pokazalo, kdo je odkritosrčno za mir in kdo o miru le govori. Videlo se je, da predstavlja nekaterim vsako delo in s k o stremenje po ohranjanju in obrambi miru neprijetne motnje v njihovem oboroževanju. Platonične izjave o ubogih Kitajcih se potem nenadoma izpremenijo v svarjenje, ki se že močno približuje pretnjam. Zanimivo je le, kako edina je v takem slučaju lahko evropska reakcija. »Völkischer Beobachter« in »Slovenec« sta si nenadoma povsem soglasna, ko proglašata sovjetsko-kitajski pakt kot veliko nevarnost — za Kitajsko. Nemške oddajne postaje štejejo število aeroplanov in pilotov, ki jih je že poslala in jih še pošilja boljševiška Rusija Kitajcem. Reakcijski francoski »Jour« pa pridno sekundira. »Slovenec«, ki mu je bil kitajski »krščanski« general Čang Kai Šek še čisto simpatičen išče v zadnjem uvodniku kompromis med svojim starim simpatijami, mnenjem civilizirane Evrope in večine demokratsko usmerjenega ljudstva na eni ter med njegovimi reakcijskimi gospodari na drugi strani. Čisto gladko se mu to sicer ne posreči — gre pa vendarle. Pomagati si je treba z orientalsko miselnostjo, pri kateri predstavlja sedanji japonski vpad pravzaprav nekako prijateljsko gesto, pakt z Rusi pa dejanje najhujše sovražnosti.

Ta pakt je, kakor je videti, res močno presepetil. Ali pa predstavlja za Kitajsko res tako prekinitve tradicije, škodo in nevarnost, je vprašanje. Če se pogledamo v njeno zgodovino zadnjih dvajset oziroma trideset let se bomo kmalu prepričali o nasprotnem.

Kitajska, ki je bila kot cesarstvo izročena na milost in nemilost vsem veselilam, ki so si znale z direktnimi in indirektnimi osvojitvami (koncesijami in setelemnti) z izsiljenjem eksteritorialnosti, ukinjenjem carin ter s pogodbnimi o najvišji ugodnosti, zaščititi svoje interese, je začela pod vodstvom revolucionarja Sun Yat Sena boj za svojo osvoboditev izpod tujega in domačega jarma. Dočim so dinastija, ki že davno ni znala več

ščititi Kitajske pred tujci in ni več narodno čutila — dokaz njen zadnji potomec Pu Yi, ki se je dal proglasiti za vladarja japonske kolonije Mandžurije — že 1911 napodili, se borba proti tujcem, ki jo je pričel Sun-Yat Sen, nadaljuje in je videti, da se še ne bo tako naglo končala. Sun Yat Sen, ki je kmalu spoznal, da stari način boja proti tujcem ne zaleže več, se je pričel vedno bolj približevati proletariatu. Vedel je, da bo le tedaj, če se bo vsak Kitajec tudi zadnji kuli zavedal važnosti načela, da bodi na Kitajskem le Kitajec gospodar, boj za svobodo Kitajske uspešen in učinkovit. Njegova prenapla smrt je prepričala nadaljevanje te politike naslonitve na kitajski proletarijat in politike prijateljskih odnosov s sovjetsko Rusijo. Današnji pakt predstavlja torej le izpolnitev njegove izrecne politične oporoke.

Že dosedanjí odpor Kitajcev, njih nečuvstvo jamstvo proti tehnični in številčni premoči Japonske je dovolj jasen dokaz za upravičenost Sun Yat Senove linije.

Kongres »miru« v Nürnbergu. Kakor zasmeli vsem svetu se sliši vest, da se bo letošnji kongres nacionalno socialistične stranke, ki se vrši te dni v Nürnbergu, imenoval kongres »miru«. Krvava intervencija v Spaniji, porušena mesta Guernika, Almerija, Eibar, imperijalistične grožnje češkoslovaški republiki, podpiranje razbojniškega pohoda Japoncev na Kitajsko, to so svetilniki, ki kažejo vsem ljudstvom sveta vhod v mirovni paradiz Tretjega Rajha.

Nemci v Jugoslaviji nočejo hitlerjevstva. Na proslavi 100-letnice naselitve Nemcev v Vrbasu (Vojvodina), katere so se udeležili tudi oficijelni zastopniki Tretjega Rajha, so navzoči Nemci-domačini dali duška svojemu odporu proti prodiranju hitlerjevstva med banatske Nemce. Hitlerjevsko nacionalno socialistična agitacija, ki jo vrše v Vojvodini nacionalni agenti skupaj z zboraskimi podrepaniki nemškega imperijalizma, odbija vse poštene Nemce in jih vodi v tabor delovnih množic ostalih narodov Jugoslavije, ki stojijo na braniku demokracije in narodne samostojnosti.

Novinarska razstava v Ljubljani je bila pravkar otvorjena. Razstava, ki nazoru prikazuje komplicirano delo, ki je potrebno, da pride časopis v roke čitalcu, vzbuja med občinstvom upravičeno zanimanje.

Beležke

Sramota!

Pod tem naslovom je priobčil na c i o n a l i s t i č e n list »Pariške novosti« jugoslovanskih izseljencev v Parizu sledeče: Pred nekaj tedni je prispela na pariško razstavo skupina 700 izletnikov iz Slovenije v organizaciji katoliškega društva »S. K. Planina«. Na povratku je njihovo vodstvo napisalo v nek katoliški dnevnik škandalozen članek proti Franciji radi negostoljubnosti, zagotavljajoč, da se bo vseh teh 700 gostov spremenilo v ognjevite proti-francoske propagatorje.

Mi nočemo francoske gostoljubnosti povzdigovati v nebesa in priznavamo, da Paris ne zasluži v polni meri ta epiteton. Paris ni ogledalo niti duša Francije — polovica prebivalcev je tujecev ali mešancev — poleg tega pa se Francoz in Francija ne merita po uslužnosti natakarejev in šoferjev. Najmanj pa imajo pravico kritike ljudje — teh 700 — ki so prišli na razstavo s petimi kilogrami (vsak je dobil paket, da bi se ga pretihotapilo brez carine) prekajenega mesa, klobas in sira, a so tukaj kupovali s a m o k r u h i n s k i s l o z e l j e, od katerega še d a n e s s m r d i katoliška šola v Issy le Moulineux, v kateri so vsled »negostoljubnosti« francoskih katoličanov skoraj zastonj stanovali. Če ima sploh kdo pravico take kritike, potem jo prav gotovo nimajo ljudje, od katerih povprečno vsak ni pustil v Franciji več kot 300 frankov, vstevši z vožnjo, in prišel, da vidi razstavo, za katero je francoski narod dal težke milijarde!

V NSZ se krha

V »Narodni Strokovni Zvezi« se krha. V centrali NSZ je prišlo do razkola, ki se je raztegnil tudi na vse podružnice. Opozicijska skupina NSZ v Ljubljani razpošilja venomer okrožnice, v katerih ostro napada in kritizira poslovni odbor NSZ v Ljubljani, ki mu načeljuje Rudolf Juvan kot eksponent JNS. S temi razprtijami v zvezi je bil tudi nedeljski ustanovni občini zbor »Nacionalne organizacije delavcev in nameščencev« v Mariboru pri »Povodniku«. Občnega zbora se je izmed mnogih pozvanih udeležilo trideset bivših članov NSZ.

Iz dežele klerofašizma

Pravi krizev pot je doživel Neubauer Max ki je bil pri februarsem uporu težko ranjen in je po okrevanju 21. aprila 1934 zbežal na Češko. Vrnil se je julija 1935, in je bil zaprt do Božiča 1935. Nato je bil v januarju 1936 aretiran in je prišel šele konec avgusta iz koncentracijskega taborišča. Sedaj pa so mu sporočili, da je izgubil že 1934, oziroma 1935 avstrijsko državljanstvo. Zanimivo pri tem je, da smejo po zakonih v koncentracijska taborišča le avstrijski državljani.

Sedaj je revež brez državljanstva in zato ne dobi nobene zaposlitve. Živi le od tega, kar zasluži žena, ki preživlja še troje mladoletnih otrok. —ch.

JNS organizira mladino

V zadnjem času prihajajo v uredništvo vedno pogostejši dopisi, ki nas opozarjajo na rovarjenje proslule JNS med mladino. Ravno v zadnjem času je JNS zopet na delu: organizirati hoče tudi slovensko mladino v svojem »naprednem« taboru.

Nevedno se okorišča JNS tako s pozabljivostjo kakor seveda tudi z nezadovoljnostjo slovenskega ljudstva, v tem primeru slovenske mladine. Vse to napeljuje na svoj mlin, češ, dosti časa je že preteklo od tistih dni, in mladiči imajo kratko pamet in še krajši spomin. Namen JNS je jasen: vse opozicijske elemente privezati nase. V tem tiči nevarnost za slovensko delovno ljudstvo, zlasti pa za njegovo mladino. Kajti ta stranka, sicer brez opore med ljudstvom, ima v zlic vsem, s čimer se je pregrešila nad slovenskim ljudstvom v preteklosti, danes popolno svobodo akcije (čudno — kaj!) dela kar hoče in in kjer hoče. Popolno svobodo ima seveda tudi pri organiziranju mladine.

Kako pa to delajo? Z velikim pompom naznanijo v svojem časopisu (»Jutro«), da se organizira mladina »pod zastavo JNS«. V tem in tem mestu, trgu itd., da so se njeni omladinici pravkar združili, da tudi oni položijo svoj obolus na oltar JNS. Človek dobi prvi vtis, da gre v resnici za nekaj velikega, obenem pa tudi, da je JNS edina in tudi legitimirana, da nas popelje v boljše čase (čitaj: v letu 1931—34). In pri tem tvori vso organizacijo nekaj podpisov pridnih dečkov — in nič več; organizacija spi in le kaka časopisna notica dokazuje od časa do časa njen obstoj in njeno »živalno delovanje«.

Slovenska mladina, ne nasedaj generalom brez vojske, slovenska mladina, naj ti sedanjost ne zastira pogleda v polpreteklo dobo, v dobo JNS-strahovlade, v dobo sistematičnega zatiranja in zasramovanja vsega slovenskega, zatiranja slovenskega delovnega ljudstva tako na kulturnem, kakor na gospodarskem in socialnem področju. So.

Naša kultura

„Degenerirana umetnost“

Evropsko umetnost je zajela zmeda, ki jo brezuspešno rešujejo nešteti idealistično-znanstveni in poluznanstveni kritiki, ki bi radi po receptu svoje ozkopolične zaslepljenosti oziroma nekake umetnostne teorije ji krojili usodo in kazali pot. Za nas, ki motrimo svet iz materialistično-dialektičnega vidika, je jasno, da je v umetnosti zavladal isti neizogiben razkol, kot v gospodarstvu, ki ima svoje vzroke v protinaturni ureditvi sveta. — Umetnost, višek nadsavbe, koje namen je osvoboditi, prečiščevati starega človeka in vzgojiti novega človeka, je danes žal v službi reakcionarnih sil, ki imajo namen vreči človeštvo v še hujše suženjske spone.

Višek reakcionarne podlosti in vkalupljenja svobodoljubnega umetniškega duha je bila pred tedni razstava nemške umetnosti v Münchenu,

Že par mesecev pred razstavo v Münchenu so trepetali vsi nemški umetniki, da-li bo njih umetnost »rastično utemeljena« ali ne. Njih strah je bil upravičen, saj so žiriji »doma nemške umetnosti« tvorili hitlerijanski pikolovci in najhujši reakcionarji. Med njimi se je najbolj »odlikoval« prof. Ziegler, ki je uredil »dvorano grozote«, kamor je postavil dela »degenerirane umetnosti«, pod katero pojmoval le surrealizma, futurizma in kubizma, temveč tudi ekspresionizem itd. V manjši rasne čistoče je šel tako daleč, da je izobesil malomeščanom v posmeh veliko število slik umetnikov, ki so še danes aktivni v uradnih državnih funkcijah ali pa ki so, kot napr. Ludwik Gies, dobili v državnih konkurzih nagrade. Svetovna javnost je obstrmelala nad drznostjo, da si je Ziegler dovolil uvrstiti v proskribirano umetnost tudi dela tujih umetnikov, kot Paula Klee-ja, Oskarja Kokoschke, Marc Chagolla, Yeana Metzingerja itd. Nivo Zieglerjevega intelekta kaže dovolj nazorno njegova izjava ob otvoritvi »dvorane grozote«, češ da so vsi umetniki svinje in judovska golazen.

Nemški umetniki, ki žal ne smejo izraziti svojega mnjenja, pričakujejo, da vsaj tujina protestira proti takemu ponižanju kulture. F. Ž.

II. Vseslovanski pedološki kongres v Ljubljani

(26.—29. avg. 1937.)

je postavil važne mejnike na polju vzgojnega oblikovanja slovanskega otroka. Navzoči Čehi, Slovaki, Poljaki, Bolgari, Slovenci, Hrvati in Srbi so sicer v srcih občutili, da slovanski krog v celoti ni sklenjen, vendar so z optimizmom — sicer okrnjeno — povdarjali važnost mladinoslovja v sodobnem družbenem prizadevanju po demokratizaciji življenjskih prilik. Nad 700 udeležencev je imelo prvikrat priliko slišati predavanja odličnih mladinoslovcev: naš rojak dr. Rostohar Mihajlo iz Brna je s svojim asistentom dr. Chmelarem prikazal važna nova doznanja diagnostičnih metod za raziskovanje duševnosti otroka. Poljak Szuman iz Krakova je s statističnimi tabelami podprl svoja raziskovanja miselnega razvoja šolske mladine, Čeh dr. Jan Uher je razvil probleme pubertetne dobe, Čeh dr. Šeracky pa je podal poročilo o psiholoških raziskovanjih srednješolskega dijaštva. Znani češkoslovaški zobozdravnik dr. Bažant je na različnih skupinah otrok pokazal socialno-zdravstvene probleme s posebnim oziranjem na zobovje v rani mladosti. Univ. prof. dr. Jaxa-Bykovski iz Poznanja raziskuje čuvstveno življenje poljske srednješolske mladine ter je poročal skupno s Tadeusom Zaworskim o »manj vrednosti starejših elementov v razredu« ter o rastočih simpatijah za — fašistične države (!): »Pacifizem je omedlel in je postal med mladino popolna izjema. Mladina je ustrojena viteško... Bedna Poljska, ki jo politika vedno bolj vpleta v »viteške« mreže fašističnih sosedov! Bolgara Pirjev in Cenko Cvjetakov sta s poročili o mladinski literaturi vzbujala trpke občutke o »svobodi« v književnosti. Naši domači mladinoslovci in pedagogi dr. Slobodan Popovič, Stevanović, Slankamenac, dr. Ozvald, dr. Gogala, Silih, Brumen, Vranc, Cernejeva, Žerjav i. dr. so dali iz sebe vse, kar je v naših tesnih razmerah mogoče. Nismo še niti pri proučevanju ljudskošolske dece, kaj šele srednješolske mladine. Lahko rečemo v splošnem, da našega slovenskega otroka še ne poznamo! To spoznanje nas je tem bolj bolelo, ko že leta in leta zaman pozivamo našo univerzo, da krene na pota znanstvenega proučevanja v slovanskem svetu. — Edina pozitivna po-

stavka na kongresu z naše strani je bila s o c i o l o š k a sekcija, kjer so naši proučevalci mladine Vinko Möderdorfer, dr. Fr. Zgeč, Josip Jurančič in Branko Sučević iz Zagreba prikazali dušljivo ozračje na vasi, ki neugodno vpliva na našega otroka. Kmečka zemlja danes ni več tisti idilični kraj, kjer otrok preživlja svojo »zlato« mladost. Kakor za haloškega viničarskega otroka, tako je tudi za dolensko — nič manj za liško — mladino odločilno okolje, ki deco danes zastruplja. Nezdrave socialne razmere, zdravstvena propast, lakota in beda niso več poedini znaki otrokove zaostalosti. Dejstva, ki so jih predavatelji podpirali z diagrami in statistikami, so huda obtožba naših razmer... Sekcija je bila sijajno posečana ter je bilo v njej vedno 150 do 200 poslušalcev, dočim je psihološka samevala ob 10 poslušalcih... Pač jasen dokaz, kje je danes jedro mladinoslovnega proučevanja! Sekcija je sestavila tudi obširno spomenico s smernicami za bodoče raziskovanje otroka v sociološki smeri. Žal je vodstvo kongresa spomenico — odklonilo, ne da bi prišla v razpravo v plenum... S takim nezaslišanim aktom samovolje je kongres pri onih, ki so najzvestejše sodelovali, izzvenel zelo mučno. V bodoče bo treba mnogo več objektivnosti in razsodnosti tudi v zadevah, ki morda posedujočemu razredu niso ljube, so pa za sodobnost odločilne... Za proletarskega otroka gre danes pred vsem! Žal je II. vseslovanski mladinoslovni kongres temu vprašanju posvetil vse premalo pažnje. Prišel pa bo dan, ko bo zarja baš tem problemom napovedala temeljno važnost!

Kot poročajo pariški listi je Italija ponovno povabila neguša, da se vrne v Abesinijo in postane italijanski vazal. S tem hoče Italija pomiriti abesinsko ljudstvo, ki se še vedno upira. Neguš je italijanski predlog odklonil.

V Berlinu se pripravljajo na svečan sprejem Mussolinija, ki namerava obiskati Hitlerja ter s tem še bolj potrditi skupnost fašizmov obeh držav.

Uredništvo in uprava »Neodvisnosti«

sta se preselila v

palačo »Ljudske samopomoči«,
Maribor, Aleksandrova c. 47/III

Telefon uredništva in uprave 26-16 - Št. ček. računa 17.160

Učiteljski kongres v Skoplju

je koncem meseca avgusta pokazal odločno voljo učiteljstva, združenega v JUU, da hoče tudi v bodoče zastopati načela stanovske demokracije, varovati neodvisnost in progres svoje organizacije pred vsakim kvarnim vplivom konjunkturistov in političnih zaslepljenecv. Ideja deklaracije, sprejete na sarajevski glavni skupščini leta 1935, je zbrala — kljub silnemu pritisku — na svoji strani 299 delegatov, dočim je opozicija s 105 glasovi pokazala, da se učiteljstvo ne pusti več 100% slepo zavajati, kakor je bilo to v pretekli in polpretekli dobi.

Zlasti je bilo v tem pogledu slovensko učiteljstvo vzor tistim omahljivcem iz ostalih predelov države, ki se za skledo leče puste izkoristiti za trenutne partizanske cilje vladajoče skupine. Slovenska delegacija je soglasno in odločno za-

vračala vse napade. Krepko je posegla v borbo tudi skupina druga Dragiše Mihajloviča iz Kragujevca, ki je vse trditve o slabostih Ivan Dimnikove večine prepričevalno zavrnila ter s tem okrepila zavest svobode in demokracije med učitelje.

Verujemo v razsodnost našega učiteljstva, ki je po veliki večini že izpregledalo in ne čudimo se »Slovincu«, če o skupščini prinaša neugodna poročila, resnično neugodna za njegove politične mogotce. Vsaj za slovensko učiteljstvo so minili časi, ko se je raja vdinjala zdaj tem zdaj onim oblastnežem. Verujemo, da bo večina slovenskega učiteljstva v e - d n o ostala zvesta onemu nepartizanskemu — starim strankam nasprotujočemu — gledanju, ki hoče šolo, prosveto in stan postaviti v službo širših narodnih ljudskih plasti. S.

Za mir, svobodo in napredek!

Mladina govori...

Šola...

Trideset mladih ljudi je prikovanih na šolske klopi
... dan za dnem... leto za letom...
Trideset obrazov, zagrenjenost je v njih
trideset vročih teles, hrepenenje v očeh, —
trideset mladih ljudi na kateder strmi
in ve: da je mladost nekje
da jo bodo še doživeli
čeprav učitelji tega nikoli razumeti ne bodo hoteli
in bodo vedno govorili o morali in nič o tem
kdo in kam so mladost nam zakopali...
Toda...

Saj vendar ne more biti res, da bi morali nas starejši psovati, da v sobi podstrešni bi morali spati, saj ni res, da morali življenje bi vse hlapčevati... In zato le na videz teh trideset učencev topo na kateder strmi, to je vendar trideset mladih ljudi, šestdeset krepkih pesti.

„Mladina, naš up in naša nada“

Šole se odpirajo. Mladina prihaja z neugodnimi čustvi v mesta, saj jo zopet čakajo neskončne ure v zadolhlih učilnicah, marsikoga pa tudi borba za košček vsakdanjega kruha. Mladina čuti odpor proti šoli, ki jo je življenje že davno prerastlo. Meščansko časopisje posveča prav ta čas dolge članke šoloobvezni mladini, razpisuje se o »zagorelih licih« o »mladini, našem upu in naši nadi« o »nadprodukciji inteligence« itd. Mi mladi pa se zavedamo, da so vsi ti članki le prazne in tolažeče besede, ki imajo varljiv nadih znanstvenosti. Zato nam, g. urednik, dovolite, da mi mladi sami sprevorimo. Poživitev inteligence danes najbolj trpi vsled socialnih prilik, ki onemogočujejo studij podeželski in delavski mladini. V srednjih in visokih šolah je danes največ sinov in hčera premožnejših starišev iz mesta. Tako danes v šolah ne prodirajo talentje, temveč gmotno trdnejši učenci. Kako bo ta mladina (»up in nada...«!), ki nima danes nobenega odnosa do delovnega človeka, po dokončanih studijah krojila usodo širokim ljudskim množicam, si lahko mislimo!

One redke pa, ki so gmotno šibkejši, tarejo neštete težave, ki so vidne posebno sedaj ob začetku šolskega leta. Visoke šolnine, drage knjige, zvezki itd. — to so dajatve, ki jih naši očetje, obrtniki, delavci in kmetje, ne premorejo. Zato smo bili prisiljeni si tekmo počitnic ta denar sami zaslužiti, mesto da bi se odahnil od naporenega studija. Tudi hrano in stanovanje si moramo sami oskrbeti. Večina naš v šolskem letu instruiraj ali opravlja za košček vsakdanjega kruha druga naporna dela — ki so seveda vselej v kvar našem lastnemu studiju. — Vkljub temu pa moramo stradati in živimo po vlažnih brlogih in kotih. Zato nas

je večina revnejših studentov bolnih: jetika in želodčne bolezni so se med nami grozovito razpasle. Vsled teh razmer je tudi razumljivo, da se dijaška mladina tako rada prodaja za košček kruha raznim kapitalističnim strankam ter se v danem trenutku bori proti delovnemu ljudstvu iz katerega je izšla. Socialne neprilike so našo inteligenco spremenile v čredo hlapcev in parvenijev. Glavna naša zahteva je torej izboljšanje tega stanja. Zato pa je potrebno, da se omogoči s stipendijami studij revnejšim slojem, da se ukine šolnina, da se pomenijo knjige, da se znižajo takse, da se osnujejo oskrbovališča in dijaške kuhinje, da se zidajo dijaški domovi, ki bodo revnim brezplačno na razpolago itd.

Izredne važnosti bi bilo tudi izboljšanje sedanjih vzgojnih metod. Z Zanimanjem smo zasledovali cel niz pedagoških kongresov in zborovanj, ki so se vršila prav zadnji čas po vsej Jugoslaviji. V kolikor smo mogli pregledati izsledke teh zborovanj, smemo opravičeno upati, da se je tudi v pedagogiki pričelo svitati.

Pri nas na srednjih šolah smo mnogo na slabšem. Profesorji nam še vedno po zastarelih metodah vtepaajo v glavo razpredelnice, številke in imena ter drugo nekoristno šaro, za življenje pa izvemo zelo malo. Sicer razumemo, da so naši vzgojitelji sami žrtve vzgojnega sistema in da bi marsikdo hotel drugače učiti. Toda višje sile ne dopuste, da bi se po šolah vzgojili novi človek, temveč si hočejo »zdrasirati« mladino za dobre uradnike in vojake. Zato pa tudi odločno odklanjamo napačno »borbo med generacijami« ter se hočemo skupaj z našimi vzgojitelji, ki so doumeli jalovost današnje vzgoje, boriti za nov vzgojni sistem. Dijač.

Glas iz naših krajev

Rudarjeva smrt... Alkohol...

Zagorje ob Savi, 25. avgusta.

Zopet smrtna nesreča v naši dolini. 21. avgusta je v Kotredžkem rovu zasulo dva rudarja pri tesarjenju na zgornji etaži. Nenadoma se jima je udri gramoz pod nogami in zgrmel sta v globino, iz obeh strani pa ju je zasul gramoz. Rudarjem se je sicer posrečilo, da so po 7 urah odkopali Antona Zorkota. Bil je še živ, toda težko poškodovan. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico. Njegovega tovariša Zoharja Jožeta so pa šele po 13 urah odkopali. Bil je že mrtev. Zapušča ženo in 11 otrok. Pokojni je bil zelo priljubljen pri delavstvu. Skoro 1000 ljudi ga je spremljalo na njegovi zadnji poti in mu izkazalo zadnjo čast in sožalje, nesrečni družini. Kdo je kriv, da se pri nas zgodi toliko nesreč, za enkrat izreči ne vemo. Vendar obstoja sum, da je krivo preveliko stremenje za dvig produkcije. Če se visoki gospodje ogrevajo za to, se nam ne zdi čudno, ker imajo svoje interese na tem. Zelo pa se čudimo pokrajinskemu načelniku II. skupine rudarske zadruga, da se on ogreva za večjo produkcijo. Čitateljem »Delavske politike« je gotovo še v spominu njegov članek »Zakaj produkcija pada«. Taki članki za današnje razmere niso za delavstvo koristni, tem več škodljivi. Drugače teče pri nas življenje svojo pot. Naša »Sveta vojska« na občini je napovedala neizprosno boj alkoholu. Ogrožen od raznih taborov, se je zabarikadiriral v klet nekakega »jeruzalemskega« gostilničarja. Generalni štab je takoj sklical posvetovanje, ki pa je baje trajalo tako dolgo, da so že nekateri zadremali. A na koncu se je vendar sklenilo, da se ta šment prežene iz kleti, pa naj stane, kar hoče. Priprave so se takoj pričele. Cesta, ki je bila preje kriva je že zdravna, tudi neka kapelica, ki je bila na poti je prestavljena. Tako, hvala bogu, priprave so končane! Pričakujemo, da se bo velika ofenziva v kratkem pričela. Računa se, da bo do 6. septembra t. l. sovražnik str. — Mi Zagorjani zelo napredujemo. Le naša okolica ima jako slaba pota. Obljub je bilo veliko, a dejanj malo. No, pa če kateri hlapec v blatu utone, bo pa posmrtno dobil...

Zagorjan.

Drežnik Andrej govori...

Trbovlje, 1. IX. 37.

Pri vzhodnem obratu je obratovodja trem delavcem (ki so od časa do časa neopravičeno izostali od dela) dal v podpis izjavo, s katero se zavezujejo, da ne bodo določeni čas izostali, v nasprotnem slučaju se jih bo reduciralo. Obratovodja te izjave delavcem ni prečital, niti je niso prizadeti delavci. Dne 31. 8. pa je bilo razglašeno na vzhodnem obratu, da se z današnjim dnem odpusti Volaja Franca radi neopravičeno izostalih šihov. Od 1. 1926 so morali delavci neopravičeno praznovati pa 6 do 12 dni, pa zato niso prejeli nikake odškodnine. Delavci sami pa morajo za vsak neopravičen ših plačati 15 Din kazni.

Na vzhodnem obratu se za nazaj ne dobi dopuste. Sedanjí obratovodja ga pa celo v naprej ne daje.

Rudarsko-policijski predpisi zahtevajo, da morajo biti prehodne proge v redu in kar najbolj čiste. V zadnjem okrožju pa se te čistijo le takrat, kadar se pričakuje nadzorna oblast. Drugače jih je velik del, poleg tega tudi glavni rov, poln brozge, ki marsikje pokriva celo tračnice.

Rudarsko-policijski predpisi določajo, da se vozički smejo polniti samo do vrha gornjega roba, delavci pa jih morajo na zahtevo vodstva polniti mnogo čez mero. Če se to ne izvrši, grozijo s kaznimi. Tako je dne 31. 8. bilo v vzhodnem okrožju prečitanih več števil radi »slabega« polnjenja.

Službeni red zahteva, da predpostavljeni ne smejo delavcev pri delu razburjati. Kako se ta predpis krši, vedo rudarji mnogo povedati. V vzhodnem okrožju se delavstvo neverjetno priganja k delu in to celo z grožnjami, da se jih bo naznanilo obratovodstvu kot delomržeže in jih reduciralo. Posebno se »odlikuje« neki paznik M., ki se je že tako daleč izpozabil, da je zamenjal svojo vlogo paznika z navadnim priganjačem. Ta človek zmerja izmučene rudarje z takimi primki, da so baraba in smrkvavec še njegovi najlepši izrazi. Raje bi se brigal za strop, kot mu velevala služba! Delavstvo teh razmer ne more več dalje prenašati in upravičeno vprašuje, kaj dela rudarska oblast, da tega ne prepreči.

Pred kratkim je bilo sprejetih nekaj novih delavcev v vzhodnem obratu. In to v peto kategorijo za 23.75 Din. To je kategorija za mladoletne — omenjeni novi delavci pa so že odslužili vojaški rok. Podjetje je s tem kršilo pravila Bratovske skladnice, kolektivno pogodbo in zadnjo uredbo o minimalnih mezdah. Zahtevamo, da rudarska oblast temu napravi takoj konec.

Rudarji! Ne pustimo si več dopasti, da nas še bolj potlačijo! Ne stojmo ob strani! Ne bodimo pasivni! Združimo se v razredno strokovno organizacijo! Vsakdo mora aktivno sodelovati za odpravo sedanjih krivic in za zboljšanje današnjega položaja! V sloji je moč! Kolikor moči, toliko pravice. Pravica pa vlada tam, kjer si jo ustvari delavec sam.

Zahtevamo!

Trbovlje, 25. avgusta.

Že ednajst mesecev je poteklo, odkar je stopila kolektivna pogodba v veljavo, a šele sedaj se je pričela graditi kopalnica na obratu Separacija. O kopalnici na obratu Agnes pa še sedaj ni sluha ne duha. Ker je kopalnica prepotrebna, zahtevamo, da se jo čimprej dogradi. Tudi z napeljavo zdrave pitne vode, katero je delavstvo zahtevalo še pred sklenitvijo kolektivne pogodbe, in dalo nalog II. skupini, da to izposluje, se še do danes ni ničesar ukrenilo. Delavci morajo uživati mlakužo, čeprav se nahaja v bližini dobra pitna voda. Bilo bi le potreba, položiti krog 300 m cevi, kot je bilo to svojčas. Tudi potrebnih drv ne dobimo v tisti množini, kot nam je nujno potrebno za kurjavo. Zahtevamo zadostno količino drv.

Rudarji.

Fašistična miroljubnost.

»Giornale d'Italia« tolmači Mussolinijev »miroljubni« govor: »Kaj bo z našo civilizacijo, ko zaključimo našo oborožitev? ... Nevarna resničnost... spremeniti je treba... sicer bo prišlo do vojne in propada naše civilizacije...«

Giuratti, bivši tajnik italijanske fašistične stranke: »Mir je daljša ali trajša pavza, ki je potrebna, da se pripravi vojna.«

Schacht piše: »Nemčija nudi evropski mir, t. j. garancijo za mir v Evropi.«

Junaki zraka v španski ljudski armadi

Fašiste je iznenadil beg pilota Partubija iz Maroka. Partubi je bil znan kot član antifašistične vojne zveze, zato mu fašisti niso zaupali. Delati je moral več mesecev kot mehanik. Trudil se je, da si pridobi zaupanje. Končno je dobil trimotorni Junkers. Najprej se je dobro zavedal pred opazovalci in se nato prebil k vladnim četam. Drugi dan je že vodil krdele republikanskih letal proti fašističnim pozicijam, ki jih je dobro poznal in jim vse porušil. Nekoč se je moral spustiti v fašističnem zaledju. Toda preden so prišli fašisti, se je s pomočjo kmetov še preoblekel v pastirja, nakar se mu je posrečilo vrniti se k republikanskim četam. V nekem boju ga je zadelo več krogel; letalo je že padalo na tla. V zadnjem trenutku se mu je posrečilo, da se ponovno vzdigne, ter izrešeta s strojnico fašistični aparat. Nato se je njegov aparat zrušil in pokopal pod seboj tudi nje-ga samega.

Poročnik Cabre, ki mu je zmanjkalo municije se je zaletel v fašistični bombardier, nakar sta oba padla na tla. Popularni komandant lovskih letal, polkovnik

La Calle, je delal v zraku prave čudeže. Nekoč je zaostal za svojo eskadriljo. Obkrožilo ga je več fašističnih letal. Republikanski pilot se drži pravila: nikoli bežati. La Calle se je takoj spustil v boj. S smelim manevrom je prestrelil dve fašistični letali, ostala so zbežala. Ko se je vrnil na letališče, so mu nekateri tovariši čestitali, toda on jih je zavrnil: »Ni treba, takih činov je vsak napravil že na desetine.«

Ramon Castemo se je odlikoval v bojih pred Carabanchelom. Fašisti so mu dali ime »rdeči hudič«. Pred revolucijo je delal v tovarni; želel je postati pilot. Zdaj je eden od najhrabrejših pilotov. Nekoč je bil njegov aparat že ves razreštan, toda navzlic temu se mu je posrečilo uničiti še več fašističnih aparatov. Začeteek ni bil lahak, toda zdaj je prepričan, da lahko napravi svojo dolžnost v vsakem boju. Če pade, bodo stopili drugi na njegovo mesto.

V rep. vojski je na stotine takih pilotov. Samo vojska, ki ve, da se bori za pravico in svobodo, lahko da take pilote!

Jugoslovanska emigrantska društva odločno odklanjajo obdolžitve, češ, da so jugo-fašistična

Predsedniki emigrantskih društev in člani direktorija Zveze jugoslovanskih emigrantskih društev iz Dravske banovine, zbrani na konferenci v Ljubljani dne 8. avgusta 1937 so izdali sledečo resolucijo:

1. Ugotavljamo, da so tako Zveza jugoslovanskih emigrantskih društev, kakor tudi posamezna v Zvezi včlanjena društva stali in stoje strogo na nadstrankarskem stališču in da se v nobenem pogledu ne vmešavajo v spore strankarsko političnega značaja.

2. Poudarjamo, da so se navedena društva vedno in zlasti tudi v zadnjem času dosledno držala tega načela in da ni bilo prav nobenega primera, ki bi mogel vzbuditi le sum v tem pogledu.

3. S ponosom ugotavljamo, da se ogromna večina emigrantov v svobodni domovini kljub težkim in včasih obupnim razmeram, v katerih živi, ponaša ne le korektno, ampak naravnost pohvalno, in da so, dokler so še živeli pod Italijo, bili vedno vzorno zvesti sinovi svojega naroda, odločni in odporni ter se niso bali niti najtežjih žrtev v borbi za narodne pravice.

4. Poudarjamo, da se emigrantje iz Julijske Krajine ne smejo smatrati v Jugoslaviji za goste, temveč kot sinovi iste matere z istimi pravicami, četudi nimajo jugoslovanskega državljanstva. Zaradi tega imajo pravico in, če so jugoslovanski državljani, celo dolžnost, da se uveljavljajo v političnem in narodnem življenju. Za to politično udejstvovanje in nastope posameznih emigrantov pa odklanjamo vsako odgovornost.

5. Najodločneje zavračamo očitke iznešene v javnosti, ki le prerada dejanja

nekaterih redkih emigrantov-poedincev generalizira in tako povzroča nestrpnost da, celo sovraštvo proti primorskim Slovencem, pri čemer pozablja, da tvorijo prav ti eno tretjino našega naroda in da zaslužijo zaradi svojega izredno težkega položaja, v katerem se nahajajo, največje sočustvovanje in ljubezen.

6. Prav tako najodločneje odbijamo pavšalne obdolžitve, da so tisti naši idealni mladeniči, ki so morali zaradi svoje velike ljubezni do naroda največ trpeti pod tujim jarmom in v najhujši stiski pribežati med svoje brate v Jugoslavijo, da si rešijo vsaj golo življenje, služiti italijanskemu fašizmu in da skušajo sedaj vpeljati tudi v Jugoslaviji fašistične metode.

7. Apeliramo na vso slovensko javnost, zlasti pa na njene predstavnike in časopisje, da se vzdržijo kakršnega koli neutemeljenega izpada proti emigrantom in generaliziranja, ker s tem le povečujejo gorje našega naroda v Julijski Krajini, ki s krvavim suženjstvom plačuje svobodo že svobodnih bratov, in pa vseh tistih nesrečnežev, ki morajo uživati grenki kruh izgnanstva.

8. Pozivamo končno vso slovensko in jugoslovansko javnost, da zastavi vse svoje sile za omiljenje usode naših neosvobojenih bratov, ki tvorijo še danes predstražo za ohranitev svobode že svobodnih članov našega naroda.

Izdaja konzorcij »Neodvisnosti«. Urejuje in odgovarja Stanko Hiti, novinar v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna, predstavnik ravnatelj Stanko Detela.

Naša temeljna vprašanja

SLOVENSKA NARODNA ZAVEST. SLOVENSKO NARODNO JUGOSLOVENSTVO JE LE POLITIČNA TEORIJA. NAŠ NAMEN PRIKLJUČITVE K JUGOSLAVIJI. SLOVENC NE SPADAMO V SRBSKO-HRVAŠKI SPOR. UTEMELJENOST SPORA. NAŠ POLOŽAJ.

Po osvetlitvi in opredelitvi slovanstva je potrebno, da osvetlimo in opredelimo tudi južnoslovanstvo, pravilneje sedanje jugoslovenstvo. Že v prvem poglavju sem pokazal, da ni nesporno dokazano ne da smo južni Slovani kdaj zares bili duhovna in jezikovna enota, ne da nismo bili, da je pa dejansko to, kar je ali kar ni bilo, brez praktičnega pomena za sedanost, v kateri nedvomno nismo etnično homogena enota. Zgodovina, taka ali drugačna, tega dejstva ne more spremeniti.

Preden se pa pogledimo v vprašanja, na katera nam je v tem poglavju treba odgovoriti, se moramo vsaj za trenutek znova vrniti v preteklost, dasi ne tako davno kakor prej. V preteklost namreč, ko smo se Slovenci pričeli zavedati svoje samostojne narodnosti že v modernem smislu. Prvič se je to zgodilo v šestnajstem stoletju za Trubarja in reformacije. Tedaj smo skupaj z mnogimi drugimi evropskimi narodi dobili svoj slovenski književni jezik, ki je v bistvu še sedaj, po 400 letih, isti kakor tedaj, in tudi slovensko narodno opredelitev. Vse od tedaj do sedaj je ta zavest in opredelitev ostala trdna in se v praksi ni niti za korak oddaljila od svoje ravne poti, čeprav so se skoraj periodično pojavljale s strani posameznikov teorije o neki utopitvi slovenstva in slovenščine v ilirizmu in potem jugoslovanstvu.

Da so bile to v resnici samo teorije, in še kot take romantične, dokazuje že znano dejstvo, da so tudi ilirski in jugoslovanski sanjači bili iliri ali jugoslovani samo v besedah, dočim so v praksi ostali še dalje Slovenci. (Vrazova praktična izjema je zelo osamljena!) Ali ni zlasti za sedanje jugoslovanstvo dovolj značilno, da naglašajo n. pr. ljubljanski tednik »Pohod«, ki sicer oznanja v teoriji »integralno jugoslovenstvo«, stalno potrebo po pisanju čiste in pravilne slovenščine, ki je vendar največje in najvidnejše potrdilo slovenstva kot samostojne narodnosti!

Kdor pregleda naše belestritično in znanstveno slovstvo, politične izjave, govore in sestavke v časnikih in časopisih vse od Vodnikovih »Ljubljanskih Novic« dalje, bo videl, da Slovenci v praksi nikoli nismo dvomili o svoji samobitnosti in je bilo vse drugo, kolikor je bilo, samo čustveno zaneženjkaštvo hejslovanstva ob posebnih slovenskih slovenskih dogodkih in praznikih. Do bolj širokega razmaha se je razvilo to zaneženjštvo samo po majski deklaraciji l. 1917. Tedaj in do ustanovitve Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev smo Slovenci več

ali manj celotno govorili in pisali o naši pripadnosti k »enotnemu jugoslovanskemu narodu«, toda to enotnost smo razumeli v bistvu samo državnoopravno in na prste bi lahko sešteli tiste, ki so pri tem mislili na opustitev slovenskega imena, slovenske zastave, slovenskega jezika, slovenske kulture itd. Tudi dr. Janez Evangelist Krek je bil v bistvu zaneženjak in ni nikoli dejansko mislil na kako popolno utopitev slovenstva v jugoslovanstvu. Ako je torej tedaj ali pozneje kdo pri Srbi ali Hrvatih razumel naše govorjenje drugače, je to samo dokaz, da nas ni poznal. En narod pa bi postali z ostalimi južnimi Slovani lahko samo tedaj, ako bi izenačili vse bitne znake narodnosti. Vse drugo je zavestno varanje in vtikanje glave v pesek.

Dejansko smo torej hoteli tedaj Slovenci v Jugoslavijo zato, da združimo svoje narodno ozemlje in zavarujemo ter ohranimo od nas, da opustimo svoje ime, svojo zastavo, jezik, kulturo in vse kar tvori našo izrazito samobitnost? Kako so nas mogli ponižati do »plemena« in naš jezik do »narečja«? In kako so se mogli nazadnje najti celo med nami samimi ljudje, ki so, četudi stvarno samo v teoriji, na to molčali ali celo prikimavali? Tu so se morali pojmi očito nekje pomešati. Toda kje?

Dasi je odgovor na to vprašanje tako blizu, ga menda vendarle še nihče ni povedal tako razločno, kakor se spodobi. Glasi se: Slovenci smo padli po svoji nerodnosti in bratski nevednosti v mljn srbsko-hrvaškega sredotežnega in sredobežnega trenja! V tem trenju gre za vprašanje: ali so Srbi in Hrvati en narod, ali predstavljajo dva naroda? Glavna težava tega vprašanja pa je v tem, da je odgovor manj odvisen samo od čustva enih in drugih, kajti vprašanje samo po sebi je tudi z zgolj znanstvenega stališča utemeljeno in upravičeno! Dokazi, ki govore za to, da so Srbi in Hrvati en narod, so prav tako močni kakor nasprotni, ki govore za dva naroda.

Pred vsem: Srbi in Hrvati govorijo in pišejo isti jezik (spor za ekavščino ali ijekavščino je dlakocepstvo), čeprav se prvi poslužujejo cirilice, drugi pa latinske gajice; oboji so si v marsikateri potezi narodnega značaja in kulture kljub pravoslavju in katoličanstvu, katero komplicira v Bosni še mohamedanstvo, precej podobni in sorodni; oboji žive na dolgem in širokem ozemlju skoraj neločljivo med seboj pomešani, saj segajo srbske skupine celo vse do Slovenije (n. pr. Srbske Moravice v Gorskem kotaru!). Ako hoče domačin ali tujec izvedeti od koga kaj je, Srb ali Hrvat, ga mora po tem šele vprašati. Vse to govori za to, da so Srbi in Hrvati en narod. Ločuje jih samo zgodovina, vera, pisava in večji ali manjši upliv vzhodnega ali zahodnega evropskega kulturnega kroga. Srbski kulturni značaj se je izoblikoval iz bizantinskega kulturnega kroga s poznejšimi uplivi Turkov in Arabcev kot kulturnih učiteljev prvih, hrvaški pa iz zahodnega kulturnega kroga z uplivi Nemcev in Madžarov na eni ter Italijanov na drugi strani (Dalmacija!), toda tesna pomešanost s Srbi je vnašala v Hrvate kljub temu še vedno zelo močne elemente vzhoda, tako da moremo pri njih govoriti popolnoma upravičeno o sintezi uplivov obeh krogov.

Vprašanje torej, ali so Srbi in Hrvati en narod ali tvorijo dva naroda, ni ne umetno ustvarjeno ne neutemeljeno, ampak je nasprotno celo naravno in upravičeno. In dejstvo je, da bi prav lahko bili en narod, samo ako bi to hoteli, saj ne bi bilo treba žrtvovati ne enim ne drugim drugega kakor zgodovino in morda enim pisavo (cirilico). Vera kljub svojemu dvojnemu kulturnemu izhodišču ni tako razdvajajoča, ker se dejanska narodna kultura organično preliva od vzhoda proti zahodu ter narobe. Sicer pa poznamo celo vrsto nedvomno enotnih narodov, ki tudi niso cerkveno enotni (n. pr. Nemci, Madžari, Holanci itd.).

Tako je narodna samostojnost Srbov in Hrvatov prav toliko sporna, koliko je nesporna: argumenti za in proti so si po sili dokazovanja enaki, zato se — kakor po zakonu mehanike — ne morejo medsebojno premagati in ostaja boj brez odločitve. Ta problem je permanenten in bo ostal permanenten, dokler Srbi in Hrvati ne bodo sporazumno določili, da se pokore odločivi čustva (v tem primeru bodo po sedanjem čustvovanju tvorili vsaj zaenkrat dva naroda), ali dokler ne bodo sporazumno odstranili vse kar jih razdvaja, pri čemer bodo morali žrtvovati vsak nekaj (v tem primeru postanejo vsaj v dogledni bodočnosti lahko en narod).

(Dalje)